

Peter Frederiksen
Knud Ryg Olsen
Olaf Søndberg

Grundbog til historie

Fra oldtiden til enevældens tidsalder

LIVET EFTER DØDEN

6. Balsamering
7. Magisk offerben til sikring af livet
8. Osiris' dom

SYSTEME > AJOUR

Lærereksemplar

KOLONITIDEN

9. Grundlæggelsen af Kyrene

PERSERKRIGENE

10. Slaget ved Salamis

DEMOKRATIET I 400-TALLET

11. Perikles om Athen
12. Den gamle oligarki

SYSTEME >

55. Ludvig 14.'s styre

I 1661 overtog Ludvig 14. selv regeringen fra formynderregeringen, der var blevet ledet af kardinal og førsteminister Jules Mazarin. Krigen med Spanien, der havde drejet sig om nogle landområder, blev afsluttet med Pyrenæerfreden i 1659. Freden blev besejlet med Ludvig 14.'s ægteskab med den spanske prinsesse Maria-Theresia. Teksten er et uddrag fra Ludvig 14.'s erindringer nedskrevet ca. ti år efter de omtalte begivenheder i 1661. De er stilet til kronprinsen, der i 1671 var ti år gammel.

Efter nogle års forløb tvang den almindelige fred, mit ægteskab og kardinal Mazarins død mig til ikke mere at udsette, hvad jeg så længe havde på samme tid ønsket og frygtet at gøre.

Jeg begyndte derfor med at rette blikket mod de forskellige sider af statsstyrelsen, ikke et uinteresseret blik, men tværtimod en herskers blik, og jeg fik en meget stærk fornemmelse af, at der ikke var én eneste side af statsstyrelsen, som ikke i allerhøjeste grad trængte til, at jeg greb ind; jeg holdt mig dog omhyggeligt indenfor de grænser, som tiden og tingenes hele tilstand kunne tilstede mig.

Overalt herskede der uorden; mit hof var i det store og hele meget langt fra den indstilling, som jeg håber, du vil finde hos det nu. De fornemme, som var vant til idelige forhandlinger med en minister, der ikke nærrede nogen uvilje herimod, og for hvem de endda af og til havde været nødvendige, tog sig en ind-

bildt ret til alt, hvad der passede dem. Der var ikke den guvernør i fæstningsbyerne, som man ikke havde besvær med at få til at indordne sig; der var ikke det andragende, som ikke også indeholdt en klage over noget forbigangent eller en misfornøjelse, som man allerede nu ville lade komme til orde. De gunstbevisninger, som var blevet afkrævet og afpresset, i stedet for at man ganske roligt havde afventet dem, og som følgelig var blevet taget fra den ene og overdraget til den anden, forpligtede ikke mere nogen, men tjente tværtimod til at forfordele dem, som man ikke ville tilstede nogle.

Finanserne, som giver hele det store monarki sin bevægelsesfrihed og handlekraft, var så fuldstændig udpint, at man næppe kunne øjne nogen udvej. Adskillige af min families og mine egne mest nødvendige og mest privilegerede udgifter blev enten usømmeligt forhalet eller kun dækket takket være en kredit, hvis følger var meget tyngende. På samme tid var der overflod hos forretningsfolkene, som på den ene side forsøgte at dække alle deres bedragerier ved alle mulige kneb, og på den anden side åbenbarede dem gennem den skamløse og dristige luksus, som om de var bange for, at jeg skulle være uvidende om deres bedragerier (...).

Adelens mindste fejl var, at den indenfor sine rækker havde et utal af folk, som enten ingen rang havde, eller som havde en rang, de havde erhvervet for penge uden til gengæld at skulle have

61. Bossuet: Den gudskabte enevælde

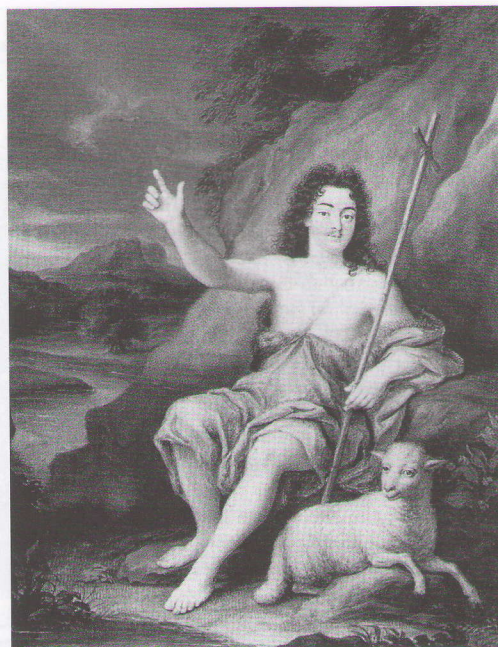
Biskop J.H. Bossuet var en af de drivende kræfter bag ophævelsen af Nantes-ediktet i 1685. Han var i 1670'erne privatlærer for kronprinsen, og det var i den egenskab, at han udviklede sin politiske teori.

Vi har altså bevist ud fra den hellige skrift, at det kongelige kan føres tilbage til det guddommelige; endvidere at Gud fra verdens begyndelsen udøvede kongelig autoritet over menneskene; at han fortsatte med at udøve denne overnaturlige magt over Israels folk indtil et kongedømme var etableret; at han valgte den monarkiske og arvelige stat som værende den mest naturlige statsform og den længstvarende; samt at det var naturligt at udelukke det køn, der er født til at adlyde, fra regentskabet.

Vi har således erkendt, at dette riges forfatning, med udbredelsen af det guddommelige forsyn, fra allerførste færd er den forfatning, der er bedst i overensstemmelse med Guds vilje, som det står skrevet i den hellige skrift.

Vi har dog ikke glemt, at der i oldtiden fandtes andre styreformere, som Gud ikke havde foreskrevet noget om til mennesket, således at hvert folk skulle følge – som en guddommelig ordre – det styre, der fandtes i deres eget land. For Gud er en fredsgud og ønsker, at der skal være ro og orden menneskene imellem.

Eftersom vi ikke desto mindre skriver i en monarkisk stat og har en hersker der er bekymret for hvem der

Ludvig 14. som den gode hyrde. Maleri fra 1600-tallet.

skal efterfølge ham i så stort et kongedømme, vil vi herefter fremdrage alle de forskrifter, som kan udledes af den hellige skrift, for det styre, vi lever under. Det vil derefter være nemt at udlede fra det der er sagt, hvad der gælder for andre styreformere

Forslag: at der ikke må bruges nogen tvingende magt mod fyrsten (= kongen). Tvingende magt er den magt, der skal tiltvinge og fuldbyrde det, som retsmæssigt er befalet. Retmæssige befalinger kommer fra fyrsten alene, og den tvingende magt tilhører kun ham. (...) I en stat er det kun fyrsten, der er bevæbnet, ellers opstår der forvirring, og staten falder tilbage til anarki. (...)

Det er derfor til statens bedste, at alt magt er samlet hos én person. Hvis det

